

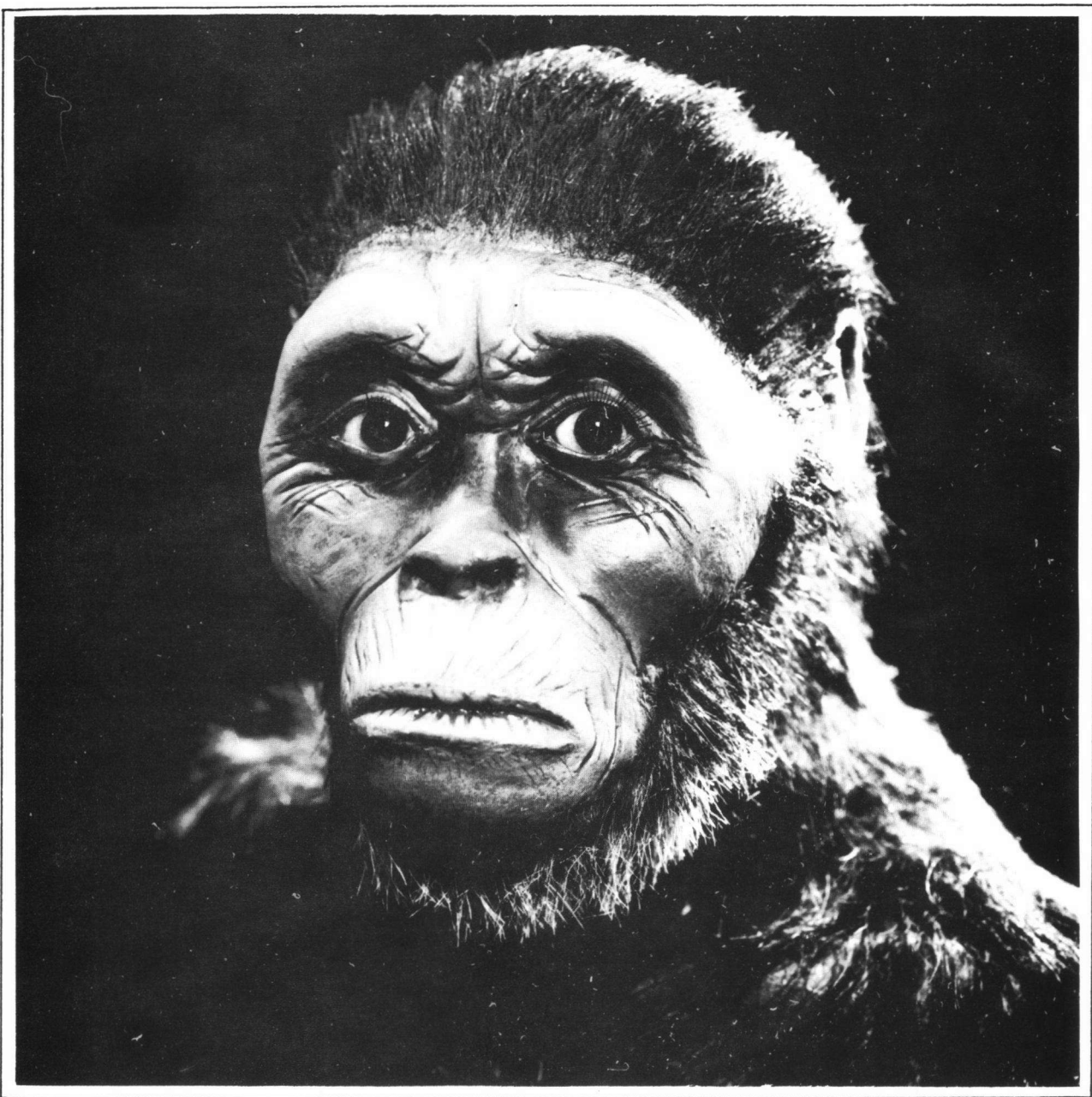


Foto: C. Raab, Museon

TENTOONSTELLING „DE EVOLUTIE VAN DE MENS” NU PERMANENT IN NEDERLAND

ARTHUR OOSTERBAAN

De mens-zaal van het Museon is nu niet zo controversieel als een eeuw geleden het geval zou zijn geweest. Darwin's evolutietheorie bracht toen zeer gemengde reacties teweeg. Bisschoppen en dominees spraken er schande van dat iemand durfde te suggereren dat mensen aapachtige voorouders zouden kunnen hebben. Eugène Dubois, een Nederlander, was wel overtuigd van dit idee. Hij wilde zelfs een fossiel van iets tussen aap en mens in vinden om het te bewijzen. Omdat in Nederlands Indië zowel mensen als mensapen leefden, wil-

de hij daar gaan zoeken. Hij meldde zich aan als legerarts voor de Oost. Op Sumatra vond hij enkel te jonge fossielen en liet zich naar Java overplaatsen. Na een maand vond hij daar een dijbeen en een schedel. Het dijbeen was volkomen menselijk, de schedel was meer aapachtig. De dolgelukkige Dubois publiceerde zijn vondst onder de naam *Pithecanthropus erectus*, de rechtopgaande aapmens. Toen brak voor hem de hel los; zozeer werd de heer Dubois gesard door zijn tegenstanders, dat hij na enige tijd aan niemand meer zijn vondsten liet zien.

Pas veel later werd meer bekend over de afstamming van de mens. Voornamelijk uit Afrika kwamen fossielen die aantonen, dat er verschillende soorten mensen, of rechtopgaande apen, hebben geleefd. Er werden veel soorten beschreven, met prachtige namen als *Paranthropus prometheus*, en *Zinjanthropus boisei*. In de loop van de jaren zeventig volgde een revaluatie van de vondsten. Er werd op krachtige wijze 'gelumpt', veel soorten werden dus bijeengevoegd, en er verscheen een duidelijker beeld, zodat het onderwerp geschikt werd voor een tentoonstelling in het nieuwe Museon. De conservator van de afdeling biologie, A. van Berge Henegouwen, verwacht dat het onderwerp in de toekomst nog minder controversieel zal worden.

Overigens is het jammer, dat de zaal al verouderd was voordat hij openging: De vondst van een zeer oude schedel van *Australopithecus robustus* dwong de geleerden om hun stambomen als achterhaald terzijde te leggen. Deze stambomen zijn nu wel in de mens-zaal te zien. Dat gaat zo in de wetenschap en in de museum-



wereld. De opening werd op feestelijke wijze verricht door de jongste telg van de beroemde opgraversfamilie uit Kenia, Richard Leakey.

Links in de zaal staan reconstructies van oude mensachtigen. *Australopithecus africanus* is klaar, het is een meesterwerkje van preparateur Rob van Assen.

Aan zo'n model zit veel fantasie: Natuurlijk is over de beharing, de huidskleur en dergelijke weinig tot niets bekend, maar met deskundige begeleiding van Dr. Hilda Uytterschaut van de Universiteit van Liverpool is toch een wetenschappelijk verantwoord werk afgeleverd. Een klein, harig, gespierd ventje met een apekop kijkt u wat wantrouwend aan. Binnenkort zal hij gezelschap krijgen van *Homo erectus*, een slanke jongen, en een forsgebouwde Neandertaler, een ondersoort van *Homo sapiens*, onszelf. Later volgen nog de zonderlinge *Australopithecus robustus* en de oudst bekende mensachtige, *Australopithecus afarensis*, ook wel bekend als "Lucy". Vooralsnog zijn deze wezens door houten silhouetten vertegenwoordigd. Bij iedere soort wordt uitgelegd wat er wel en wat er niet van bekend is.

De mens-zaal behandelt een voorbeeld van een onderzoek naar oude mensachtigen, op Dubois' terrein, Oost Java.

Er is een schilderij van het Javaanse landschap uit de tijd dat daar *Homo erectus* leefde. In het midden komen de verschillen tussen de tegenwoordige mens en de mensapen aan de orde. Opgezette mensapen, smalen breedneusapen en halfapen zijn aanwezig. rechts voor in de zaal, gedeeltelijk gemonteerd op een klimrek.

Verder is er een reconstructie van het graf van een Neandertaler, een filmpje over beweging en een overzicht van de ontwikkeling van eicel naar baby met embryo-modellen. De zaal, die is vormgegeven door Herman van den Heuvel - evenals Dubois een Limburger - ademt een rustige, verantwoorde sfeer. Alles is zorgvuldig aangepakt.

Het Museon is gelegen aan de Stadhouderslaan, op nr. 41, te Den Haag. Het is geopend dinsdag t.m. vrijdag van 10.00-17.00 uur, zaterdag en zondag van 12.00-17.00 uur. Voor nadere informatie kunt u bellen: 070-514181, toestel 416.